hajók működtek, *amerikai vállalatok vették át.* A brit hajózási vállalatok az Atlanti-óceán északi részén teljesítenek kizárólagos szolgálatot, *tekintettel a közlekedés sűrűségére és az amerikai—angliai útvonalak erős forgalmára.* Ezen a mindig is legsűrűbb forgalmú főútvonalon kívül úgyszólván minden más fontos vonalon is érezhető az amerikaiak segítsége. Még az *India* felé vezető, klasszikus angol útnak számító vonalon is amerikai hajók járnak. De ezenkívül amerikaiak látják el *a dél-amerikai, délafrikai, ausztráliai, déltengeri* és *kínai* útvonalak utasforgalmát is. A washingtoni egyezménynek van is egy külön pontja erre vonatkozólag, melyet *„útvonalcseré"*-nek neveznek. Ennek értelmében *az Atlanti-óceán északi felében kizárólag brit hajók, a Csendes-óceánon pedig amerikai hajók teljesítenek szolgálatot.* Liszszabon kivételével európai kikötőbe nem érkezik azóta amerikai hajó.

A washingtoni hajózási konferencia mindenekelőtt a saját portán teremtett rendet. Persze egyetértésben az angolokkal. Kimondták, hogy *amerikai hajó ezentúl csak amerikai legénységgel futhat.* Továbbá hogy az ötvennégy amerikai óceáni kikötőben horgonyzó idegen hajókat aszerint bírálják fölül, hogy baráti vagy ellenséges állam lobogója alatt járt-kelt-e. A nem baráti hajókat amerikai kezelésbe veszik a biztonság kedvéért. Ekkor kezdődtek meg a megszállt államok hajóinak tekintet nélküli lefoglalásai, ami nemzeti honvédelmi szempontból érthető is.

G. I.

Jósolhat-e évtizedekre a meteorológia?

A népi időjárási szabályok közül jó néhányat elfogadott már a műszerekkel dolgozó időjóslás is. Így a *Gyertyaszentelő és a medve, a Medárd-napi negyvennapos eső,* vagy éppen a *hét kövér, hét sovány esztendő,* közös faktora a tudományos és a tudománytalan időjóslásnak. Különbség van persze a szabályok felfogásában a két oldalon, főkép azért, mert a nép megelégszik a maga időjárási reguláinak igazával és nem kérdez és nem keres további összefüggéseket. Hiszen nincs is módja rá. De az bizonyos, okosan és biztosan fürkészte az évszredek folyamán környezetét és jórészben helyes megfigyeléseket gyüjtött. Természetesen sokkal merészebbek a jóslatai, mint az önmagát ellenőrző, kételkedő tudományé. A meteorológia tudománya különben talán a kelleténél is óvatosabb a maga ítéleteiben. Ezért ütötte fel a fejét kételkedve és dohogott hitetlenül 1890-ben több tudóskodó vagy tudós meteorológus, amikor hírét vette *Brückner* Ede berni docens könyvének, amely *a hosszú időre szóló* időjóslás lehetőségét tárgyalja.

Sir Francis Bacon is . . .

Pedig *Brückner* Ede törvényét a visszatérő klimaingadozásokról már évszázadokkal előbb papírra tette Sir Francis *Bacon* angol lordkancellár a modern természetvizsgálás és filozófia legnagyobb alapvetője „A dolgok változandósága" című tanulmányában, ekép:

„Megfigyelték alföldeken (nem tudom milyen vidéken), hogy minden 35 évben az éveknek és évszakoknak ugyanaz a sorozata ismétlődik meg: úgymint nagy fagyok, nagy nedvességek, nagy szárazságok, enyhe telek, hűvös nyarak és ehhez hasonlók. Ezt a dolgot gyakran megemlítem, mert visszafelé számítva meggyőződtem már többször helyességéről."

A verulámi báró tehát az általános megfigyelést idézi, „valukiét", itt és amott „alföldeken". Az alföldek között bizonyára ott van a mi két alföldünk. Sőt valószínű, hogy tőlünk vitték a megfigyelést kis-, vagy nagyalföldi származású protestáns teológusok, diplomaták, akik az Erzsébet-korabeli és az utána következő Angliát is gyakorta látogatták Ez azért is valószínű, mert Európa egy vidékén sem olyan erős szabály az időjárásban „a dolgok változandósága", mint éppen a magyarok földjén. Az akkori Angliában pedig más ilyen, klimájú kontinentális vidéket nem igen ismerhettek valamennyire is behatóbban. S így Bacon a magyar tudománytalan megfigyelést használhatta föl

Brückner tétele

Különben *Brückner* Ede berlini magántanárt is a Kisalföld déli nyúlványán terpedő Fertő-tó vízszintjének ingadozása tette figyelmessé a kontinentális területek fontos időjárási törvényére.

Ez a törvény pedig egyszerű, mint minden mély igazság. Azt mondja, hogy amit a hét kövér esztendőt a hét sovány követi, amint a meleg évszak hidegre fordul, sőt a nappal bizonyossággal áthajlik az éjszakába, úgy mennek át a nedves időszak évei a száraz évekbe, hogy újból a nedvesbe forduljanak. Az már inkább a tudósoknak való részlet, hogy a meteorológia Semmelweise — mint *Szolnoki* Imre, *Brückner* egyik leghívebb tanítványa nevezi —, milyen értékeléssel állapította meg a csapadék mennyiségéből, a hőmérsékletekből, a levegő relatív nedvességéből, a folyók vízszintjének magasságából és a legmelegebb és leghidegebb hónapok különbségéből, az úgynevezett kontinentális értékből a maga törvényét a legaszályosabb és legárvizesebb időjárási periódusról, nedves, illetve száraz öt esztendőről. 1890-ben ezt írta Brückner *Klimaingadozások* (Klimaschwankungen) című művében:

„Mindez arra utal, hogy 1880 köré eső-maximum és hőmérsékleti minimum esett. Ehhez fűzhetjük, hogy jelenleg (1890) eső-minimum és melegmaximum, másszóval meleg száraz időszak elé megyünk. Ezzel azonban ennek a végén vagyunk, amit biztosan előre mondhatunk. Tehát Brückner törvénye arra figyelmeztet, hogy a magyar rónák aszálya nem a vízszabályozó társulatok miatt következik be és ugyanígy a vízkárokat nem lehet a belviz levezető társulatok munkájával megokolni. Ezért olyan mulatságos azok törekvése, akik az árés vadvizeket a vízitársulatok államosításával akarják megelőzni.

Brückner 1890-es jóslatához hasonló állítható fel a legközelebbi időszak közepére vonatkozóan is. Ez a jelek szerint 1941—45, vagy 1946—1950 közé eshet. Természetesen a pontos kijelölés csak alapos tudományos kutatás után lehetséges. A módszer a legnedvesebb időszakot megelőző öt év bizonyos szimptomáinak az egyeztetésén, vagyis a precedens-módszeren alapul. A kijelölő precedenst az 1906—1910, az 1871—1876, vagy az 1841—1845-ös nedvességi maximumot megelőző öt években kell a meteorológusnak felkutatni. Ha sikerül precedenst találnia, ha a keresett öt év közepes vízállásait, csapadékmagasságait, hőmérsékleti kilengéseit (kontinentálitás), relatív nedvességeit csak megközelítően is lehetséges meglelni ezekben az időszakokban, akkor csaknem teljes valószínűséggel fel lehet állítani a jóslatot a következő öt esztendő jellegéről is.

Fontos a nedves időszak közepének kijelölése. De tudni kell azt is, hogy a nedvesebb évek időszaka tíz évnél rövidebb sohasem volt. Tehát bizonyos, hogy nemcsak az 1940—1945, hanem az 1946—1950-es pentázis is nedvesebb lesz az átlagnál. Hiszen az 1861—1865-ös nagy aszály-periódust is tíz esztendő választja el az 1876—1880-as Brückner-féle nedvesség-maximumtól.

A honfoglalás időjárása

A Brückner-féle klimaingadozás alapján kiszámították a honfoglalás időjárását. A megállapítás szerint a magyarok honfoglalása száraz időszakba esett. Ez már jó előjele volt a hódítás tartósságának és a magyar vezérek mély taktikai bölcsességét is mutatja. (Különben a népvándorlásnak is a legelfogadhatóbb magyarázata, hogy a középázsiai szteppéket lakó népek kénytelenek voltak megmozdulni, mert állataik nem találtak elegendő tápiálékot a legelőkön. Nedves évszakban ugyanis a szteppéken sokkal több állat tartható el, mint száraz időben.) A száraz időszak alkalmas a vándrolásra, különösen négykerekű kocsikkal, mint amilyen a magyaroké volt már abban az időben. Nedves időszakban hosszabb időre beleragadt volna esetleg egy egész szekér-tábornyi nép a sárba s ekkor az ellenség könnyen elpusztithatta volna. Tehát ilyen időszakban vándorolni nem is igen lehetett abban az időben.

Ha pontos vizsgálat megerősíti ezeket az előztes jóslatokat, amiket azonban elég nyugodtan lehet már az utóbbi évek időjárása alapján vallani, akkor még nagyobb erővel kell dolgozni a helyes vízgazdálkodáson, mint eddig. A sáncolás kérdését most már teljes erővel meg kell oldani Erdélyben, a Kárpátalján, a Dunántúlon, sőt az Alföldön is. Természetesen a vízgazdálkodáson kívül más gyakorlati haszna is lenne a hosszú időre szóló időjóslásnak.

A hosszútávú időjóslás haszna

Hasznát vehetné mindenki, mert az időjárás mindenki életébe belevág. Nemcsak arról van ugyanis szó, hogy a mezei gazdálkodásnak tényleg okosan fel kell használni a több csapadékot, hanem arról is, hogy fel kell készülnie arra, hogy ezekben az években később tavaszodik és korábban áll be az ősz. A mult esztendőben például a hosszú ideig tenyésző tengeri nagyrésze nem ért be. S emiatt igen sok mag megromlott. Az őszi szántást pedig részben a korán beállt és igen nagy esőzések miatt nem lehetett elvégezni megfelelő mértékig. Ezért ilyen években tanácsos — hogy csak a tengerinél maradjak — rövidebb ideig tenyésző növény magját vetni és az őszi betakarítási, talajelőkészítési munkákat siettetni. De ezenfelül nagyobb területen kell több vizet igénylő növényt termelni, vagyis alkalmazkodni kell a hűvös, csapadékos időkhöz. Ilyenkor lehet a legjobban kifejleszteni — normális körülmények között — az állattenyésztést, hiszen a máskor kisült legelők általában kies mezőt adnak a jószágnak és a réteken is joban terem a fű. A vetett takarmányok pedig ilyen időben adnak igazán.

De a városi embernek is érdemes tudomásul venni, ha a kontinentális Európa lakója, vagyis a magyar medencében, a román vagy az orosz síkságon van a városa, hogy a nyaralása nem lesz olyan zavartalan, mint a száraz években. Mert nemcsak a tengerit vagy a szőlőt éri kevesebb napfény, hanem őt is. Sőt, mert ebben a klimaperiódusban hamarabb áll be az ősz és később érkezik el a tavasz, kedélyére is hat az időjárás. Mintegy közeledik kedve a nyugati emebréhez. Egészségét is jobban igénybe veszi ez az idő, nagyobb tavaszi vitaminhiány miatt.

Lesz-e magyar Brückner-intézet?

A német meteorológia már dolgozik hosszabb időre szóló időjárási jóslatokkal. A birodalomban több intézet foglalkozik a mezőgazdaság érdekében a meteorológiának ezzel a másutt még kellően nem értékelt ágával. Az ő módszereik nem egyezhetnek teljesen a magyar meteorológiai intézet módszereivel, hiszen Németország klimája nem kontinentális. Hazánkban a Brückner által kidolgozott módszerekkel lehet eredményt elérni. És a kontinentális Európa országai közül nálunk kellene legelőször felállítani a Brückner-intézetet, megelőzve a keletre fekvő országokat. Természetesen a Brückner-intézet nem adhatna pontos jóslásokat, hanem megadná *az egyes évek időjárásának jellegét* és tovább fejleszthetné a rövid időre szóló időjóslásokat.

Nyikos Kálmán

KÁVÉHÁZ BOKROS ÉTTEREM
KELETI KÁROLY-UTCA 1 (volt REGENT) STATISZTIKA PARKNÁL
Ördöngős Gyuri ÉS EGY UR (?!) A ZONGORÁNÁL! UJ MÜSOR! REMEK VACSORÁK!

Az amerikai autótermelés csökkentése

Amerika már rég megszünt a korlátlan lehetőségek hazája lenni és így nem érkezett meglepetésként az a hír, amely szerint a nyersanyagokban nem éppen szegény USA autótermelését a jövőben erősen csökkentik. A hír 48 százalékos csökkentésről beszélt, ami azonban *valószínűleg tévedésen alapszik.* Az amerikai hadigazdasági hivatal ugyanis már hónapok óta tárgyal az amerikai autóipar képviselőivel erről a kérdésről s azóta egyszer már meg is egyeztek és ez az újabb megegyezés valószínűleg az előző megegyezések kiegészítése. Az első megegyezés ez év májusában jött létre, egyelőre a három vezető amerikai autógyár és a hadigazdálkodási hivatal között. A megegyezés szerint a *General Motors-, Chrysler-* és *Ford-művek* előbb 20, majd 27 százalékkal csökkentik termelésüket. Pontosabban nem a termelés csökkentéséről van szó általában, hanem *kizárólag a személyautók gyártásának csökkentéséről.* A teherautók gyártását nemhogy csökkentenék, hanem még fel is emelik.

Az amerikai autótermelés fejlődése

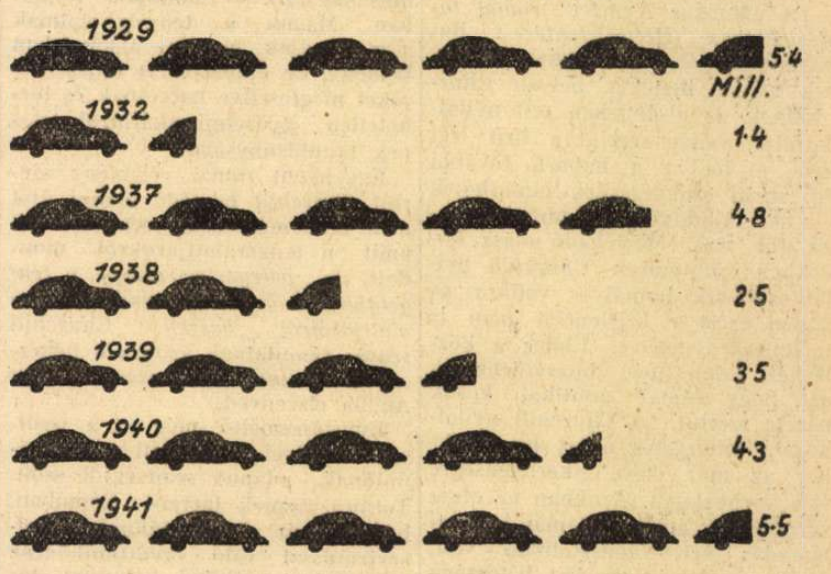

Minden egyes jelkép 1,000.000 autót jelez, tekintet nélkül annak minőségére (személyautó, teherautó, autobusz, stb.). Az utolsó két év adatai a megfelelő „gazdasági évekre" vonatkoznak, azaz 1940 és 1941 július 31-én záruló évre.

Az amerikai autógyártás 1929-ben csúcspontját érte el 5.4 millió autóval. A világválság következtében az autógyártás hatalmasan visszaesett és csak lassú fejlődéssel ért el 1937-ben a 4.8 millióhoz.

1938-ban újra erősen csökkent a termelés, de attól kezdve állandóan emelkedik, míg az elmúlt 1940—41. gazdasági évben újabb rekordot ért el, meghaladván az 1929. évi termelést is. Még a gazdasági év befejezése előtt indultak meg a tárgyalások a USA fegyverkezési hatóságai és az autógyárosok között a csökkentésre vonatkozóan. Ezek a tárgyalások, amint említettük, azzal végződtek, hogy a nagyüzemek 27, a kisebb üzemek 20 százalékkal csökkentik a következő évben a személyautók gyártását. Ez év szeptember elején ezt a megegyezést újabb követte, mely szerint a 20, illetve 27 százalékos csökkentés csak kezdet és a folyó gazdasági évben, tehát 1942 július 31-éig fokozatosan *50 százalékig csökkentik a személyautók gyártását.* Minthogy ezek a százalékok az 1940—41. gazdasági év adataira vonatkoznak, feltehető, hogy a USA személyautó-termelése alig 3,000.000 darab lesz a most folyó gazdasági évben.

Az autógyártás ilyen nagymérvű csökkentésére természetesen a fokozott fegyverkezés kényszerítette az Egyesült Államokat. A kongreszszus megszavazhat tucatjával milliárdokat a fegyverkezésre és bármily bőséges is a USA nyersanyagkészlete, a fegyverkezésnek bizonyos mértékig határt szab a fegyverkezési üzemek kapacitása. Tankok és repülőgépek gyártására szolgáló üzemek építése nemcsak hogy költséges, hanem hosszadalmas munka. A USA nem akar várni addig, amíg a tervbevett új üzemeket felépítik, hanem a polgári fogyasztás csökkentésével akarja a megkezdett fegyverkezési tempót fokozni. Azok az üzemek, amelyek eddig autókat, motorokat, teherautókat gyártottak, most katonai autók és páncélautók készítésére térnek át. A legnagyobb megbízásokat a *General Motors* üzemei kapták, többszáz millió értékben repülőmotorokra, hajómotorokra, repülőalkatrészekre és teher- és páncélkocsikra. Hasonló megrendelései vannak a *Chrysler*-müveknek, míg a *Ford* kis páncélkocsik, az úgynevezett *Blitz-Buggie*-k gyártására rendezkedik be. Az első kontingenst már le is szállították és ezeket a most folyó őszi hadgyakorlatokon próbálják ki a USA-ban.

Markos György

A német sajtó az újvidéki „Deutsches Volksblatt"-ról

Berlinből jelenti a *Magyar Távirati Iroda:* A német lapok megelégedéssel állapítják meg, hogy az újvidéki *Deutsches Volksblatt*-tal a magyarországi németségnek újabb napilapja van.

A *Berliner Börsenzeitung* ezzel kapcsolatban hangoztatja, hogy dr. *Perz*, a *Deutsches Volksblatt* eddigi főszerkesztője nagy érdemeket szerzett a délszláviai német népcsoport érdekében vívott küzdelmekben.

Október 1-től módosult a MÁV tarifája

Mint előzetesen már jelentettük, október 1-étől a magyar vasúti személy- és podgyász-díjszabásban számszerűleg megállapított menet- és fuvarozási, valamint egyéb díjak — a mellékdíjak kivételével — a törvényes fuvarozási illeték fölemelése folytán *két és fél százalékkal emelkednek.*

Ugyancsak két és fél százalékkal emelték október 1-étől kezdve az 1941 augusztus 1-étől érvényes helyi áru díjszabásának különdíjait, az élelmiszerszállító vevénnyel feladott árukra vonatkozó díjtételeket, továbbá a *gyors- és teheráruk fuvarozási díjtételeit.* Két és fél százalékkal emelkedik a teherdarabáruknak „háztól-házig" való fuvarozása is.

